

Garancija za mlade na Zapadnom Balkanu

RegionalCooperationCouncil

This project is funded by the European Union

Svrha ove brošure je da objasni šta je to Garancija za mlade u EU i da da preporuke za njeno uvođenje i jačanje na Zapadnom Balkanu.

Garancija za mlade EU

Garanciju za mlade je u evropskim zemljama pokrenula Evropske komisija 2013. godine, a osnažena je 2020. godine kao politička obaveza svih država članica Evropske unije kako bi **sve osobe mlađe od 30 godina** dobile **kvalitetnu** ponudu za:

- ▷ posao
- ▷ mogućnost daljeg školovanja
- ▷ stažiranje ili
- ▷ pripravnički staž

u roku od četiri mjeseca od završetka formalnog obrazovanja ili gubitka radnog mjesta.

Uspješna priča o Garanciji za mlade EU

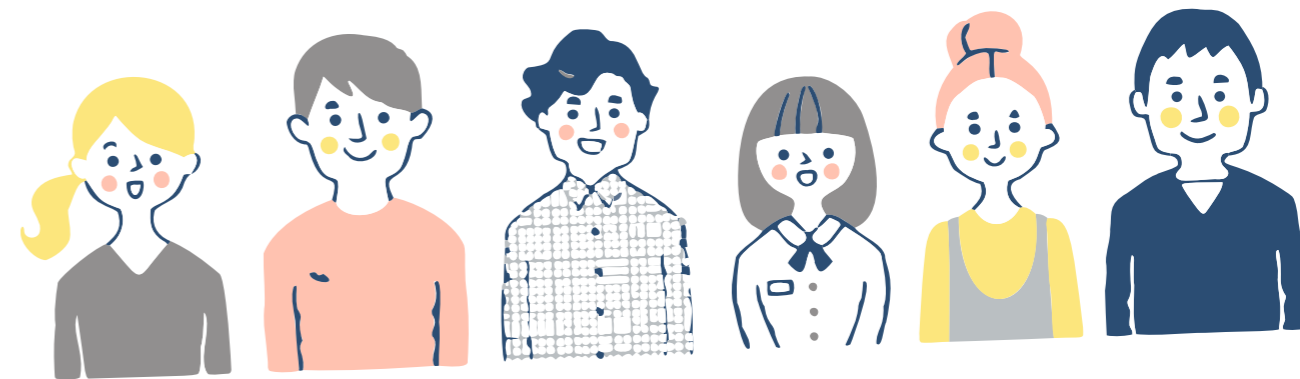
Za nekih sedam godina, do perioda pred izbijanja pandemije COVID-19, broj mladih koji ne rade, nisu u sistemu obrazovanja niti su u sistemu obuke (NEET) se **SMANJIO za oko 1,7 miliona** u čitavoj EU. **NIVO NEZAPOSLENOSTI MLADIH u EU dosegao je REKORDNO NISKIH 14.9%** do februara 2020. godine, prije uvođenja mjera zatvaranja usljed pandemije.

Iako je poboljšanje makroekonomskog okruženja svakako odigralo ulogu, dokazi pokazuju da je Garancija za mlade imala veliki transformativni uticaj. **Preko 24 miliona mladih** koji su registrovani kroz programe Garancija za mlade dobilo je **ponudu za posao, za nastavak školovanja, za stažiranje ili pripravnički staž**.¹

Sjeverna Makedonija je prva ekonomija na Zapadnom Balkanu koja je 2018. godine uvela vid Garancija za mlade. U periodu između 2017. do 2019. godine došlo je do smanjenja udjela dugočne nezaposlenosti mladih osoba od skoro 8.9%.

¹ Izvor: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=en>

Garancija za mlade u Evropskoj uniji

Garancija za mlade u EU uspostavljena je preporukom Savjeta od 22. aprila 2013. godine i od tada ima snažnu političku podršku za svoju implementaciju. Evropski savjet je tokom samita koji je održan u junu 2013. godine podržao Garanciju za mlade kao odgovor na ekonomsku krizu, nakon čega je zaključcima od 15. decembra 2016. godine zatražio da se ona nastavi.

2020. godine Evropska unija je još više razvila svoj uspješan politički instrument i strateški ojačala Garanciju za mlade. Ona sada obuhvata mlade iz starosne grupe 25 – 29 godina i doseže i do najugroženijih mladih ljudi koji žive u udaljenim područjima i pripadaju etničkim manjinama.

Zasniva se na 4 faze intervencija u okviru politike i 3 multidisciplinarna pokretača. Na osnovu ove zajedničke strukture, ovaj program je organizovan u skladu sa nacionalnim, regionalnim i lokalnim okolnostima, obraćajući pažnju na rod i različitost mladih osoba:

Prema preporuci Savjeta od 30. oktobra 2020. godine, četiri **faze u oblasti politika** revidirane Garancije za mlade su:

- ▷ **Faza 1: Mapiranje i rana intervencija** – Garancija za mlade treba da bude zajednički koncipirana i implementirana kroz partnerstva koja uključuju vladine institucije na centralnom, regionalnom i lokalnom nivou, privatni sektor, poslovni sektor, institucije za obrazovanje i obuku, NVO i udruženja mladih, imajući u vidu multidisciplinarnu prirodu politika za zapošljavanje mladih.
- ▷ **Faza 2: Obuhvatanje** neregistrovanih pripadnika kategorije NEET – uključuje kreiranje programa za obuhvatanje NEET do kojih je teško doći, utvrđivanje najboljeg načina za stvaranje partnerstava između socijalnih službi, službi za

zapošljavanje, društvenih grupa i NVO mladih, kako bi se došlo do marginalizovanih NEET grupa.

- ▷ **Faza 3: Priprema** – nove mjere za aktivaciju; mjere prevencije protiv ranog prekida obrazovanja i obuke lica među pripadnicima ugroženih grupa; jačanje postojećih mjera i još intenzivnije mjere aktivne politike zapošljavanja za ugrožene mlade ljude kao što su NEET sa niskim i srednjim nivoom obrazovanja.
- ▷ **Faza 4: Ponuda** – integracija u tržište rada kroz kvalitetne ponude mladim ljudima.

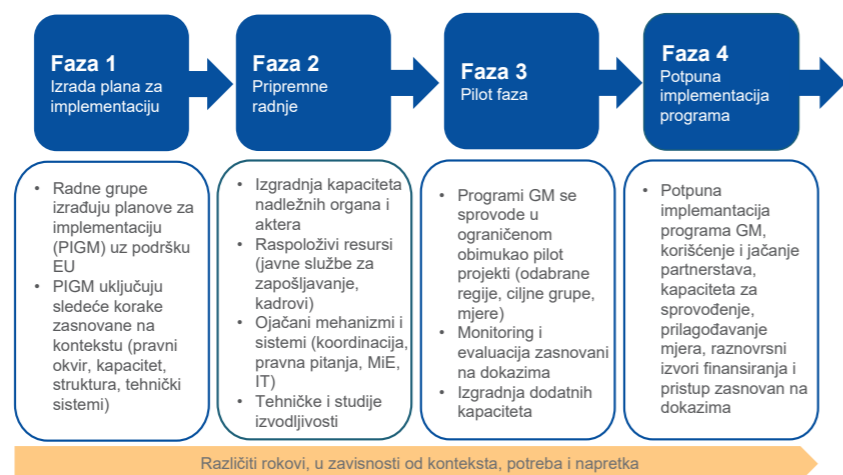
Efikasna upotreba multidisciplinarnih pokretača opisanih u nastavku od ključnog je značaja za uspješnu primjenu ovog programa i definisanje kvalitetnih ponuda za sve mlade ljude.

- Osnažiti partnerstva: Jačanje partnerstava među vladama, pružateljima usluga i akterima uključujući poslodavce, institucije za obrazovanje i obuku, socijalne partnere, službe za zapošljavanje mladih, organizacije mladih, OCD; promovisanje protokola o saradnji; promovisanje modela integrisanih usluga, npr. usluga “sve na jednom mestu”.
- Unaprijediti prikupljanje podataka i monitoring: Jačanje sistema za praćenje dugoročne i održive integracije tržišta rada; podsticanje razmjene podataka o praćenju, definisanju i prpratnim aktivnostima između partnera u okviru Garancije za mlade, poštujući pravila o zaštiti podataka.
- Potpuno i optimalno korišćenje fondova: Izdvajanje adekvatnih nacionalnih resursa za sprovođenje mjera politike; u potpunosti i optimalno iskoristiti važeće instrumente i druge izvore finansiranja Unije koji su dostupni državama članicama.

Garancija za mlade u Evropskoj uniji

Ekonomsko-investicioni plan (EIP) za Zapadni Balkan, koji je objavila Evropska komisija (EK) u oktobru 2020. godine predlaže implementaciju programa Garancija za mlade na Zapadnom Balkanu u četiri faze u periodu 2021. do 2027. godine. Različite faze su opisane u nastavku:

10 prioriteta iz EIP-a za Zapadni Balkan

- ▷ **Faza 1: Izrada planova za implementaciju Garancije za mlade**
- ▷ **Faza 2: Pripreme radnje** -- izgradnja kapaciteta nadležnih organa i aktera, raspoloživi resursi, ojačani mehanizmi i sistemi, tehničke i studije izvodljivosti
- ▷ **Faza 3: Pilot faza** -- testiranje mjera koje su planirane za obuhvatanje novih pripadnika NEET, a koji su identifikovani kroz program rada na terenu u odabranom broju lokalnih područja
- ▷ **Faza 4: Potpuna implementacija programa** – na osnovu evaluacije pilot faze, napraviti modifikacije plana Garancije za mlade, i započeti sa njegovom potpunom implementacijom.

Faza 1 će započeti kada se ZB6 obavežu na formiranje međuministarskih radnih grupa koje će uključivati relevantne aktere i izraditi planova za implementaciju Garancije za mlade (PIGM), koji predstavljaju ključnu osnovu za sprovođenje Garancije za mlade.

Prije primjene Faza od 1 do 4 u periodu 2021.-2027. godine, faza 0 služi za podizanje svijesti i izgradnju političkog dogovora kroz regionalne i bilateralne sastanke na tehničkom nivou i sastanak na političkom nivou. Na ministarskom sastanku koji je održan 8. jula 2021. godine, ministri rada i socijanog staranja ZB6 su prihvatili Garanciju za mlade na Zapadnom Balkanu.

Detaljne mape za svaku od ekonomija ZB6 koji se odnose na zapošljavanje mladih i programe Garancije za mlade, zasnovane na modelu Garancije za mlade EU, su utvrđeni u Studiji o zapošljavanju mladih koju je sproveo projekat ESAP2 Regionalnog savjeta za saradnju (RCC) (www.esap.online)

Dok ove pojedinačne mape puta predstavljaju važne analitičke inpute, ne mogu zamijeniti ili dovesti u pitanje planove pojedinačnih ekonomija za implementaciju Garancije za mlade.

Garancija za mlade na Zapadnom Balkanu - podrška EU

- [Ekonomsko-investicioni plan EU za Zapadni Balkan, koji se poziva i na IPA III](#)

Preporuke za politike zapošljavanja mladih

Unaprijediti aktivne politike tržišta rada (ALMP)

- ▷ Ponuditi veća finansijska izdavanja za APTR
- ▷ Pružiti profesionalne savjete i savjetodavne usluge u traženju posla preko nezavisnih organizacija
- ▷ Pružiti savjete i mentorstvo za pokretanje firmi, grantove za pokretanje firmi i kredite koji su usmjereni na one sa visokim obrazovanjem u partnerstvu sa finansijskim institucijama i evropskim agencijama i institucijama
- ▷ Osigurati subvencije za MSP koja zapošljavaju mlade stažiste ili pripravnike
- ▷ Unaprijediti usluge čuvanja djece i roditeljske beneficije za mlade majke koje se vraćaju na posao

Unaprijediti programe obuke i prekvalifikacija

- ▷ Intenzivirati programe za stručno osposobljavanje. Podržati institucije za obrazovanje i osposobljavanje u držanju praktičnih kurseva i radionica
- ▷ Ponuditi kratkoročne dopunske kurseve za diplomce koji su završili srednje stručne škole u saradnji sa poslodavcima i centrima za stručno osposobljavanje
- ▷ Podsticati škole i privatna preduzeća da saraduju u pružanju obuke i stažiranja
- ▷ Pružiti usmjerene mjere za mlade iz ugroženih porodica i etničkih manjina
- ▷ Podići svijest među mladima putem društvenih medija o dostupnim prilikama za NEET za uključivanje u obrazovanje ili obuku

Unaprijediti kapacitete javnih službi za zapošljavanje

- ▷ Obezbjediti adekvatne kadrovske kapacitete i odrediti terensko osoblje koje će posebno raditi sa mladima
- ▷ Razviti integrisano, individualizovano upravljanje predmetima za nezaposlene mlade ljude
- ▷ Sprovesti posebna istraživanja među marginalizovanim grupama mladih kako bi se mapirala NEET populacija
- ▷ Angažovati mobilne timove javnih službi za zapošljavanje za rad sa NEET populacijom
- ▷ Pružati individualno savetovanje i korektivne programe za osposobljavanje za mlade pripadnike NEET populacije
- ▷ Osmisliti ciljne programe za različite starosne grupe NEET populacije

Unaprijediti koordinaciju nacionalnih aktera

- ▷ Razviti efikasnu koordinaciju i partnerstvo u različitim oblastima politika, uključujući zapošljavanje, obrazovanje, mlade, rodnu ravnopravnost i socijalna pitanja.
- ▷ Podsticati i podržati partnerstvo u radu između CSR i javnih službi za zapošljavanje i mogućnost uvođenja centra „sve na jednom mestu“ za mlade
- ▷ Podržati saradnju između javnih službi za zapošljavanje i organizacija mladih kako bi se obezbjedile informacije neregistrovanim pripadnicima NEET grupe
- ▷ Jačati razmjenu informacija na svim nivoima vlasti i oblasti politika (zapošljavanje, obrazovanje, stambeno zbrinjavanje i zdravlje)
- ▷ Izgraditi mreže prakse između relevantnih aktera (vladine agencije, javne agencije, organizacije mladih, poslovna udruženja, obrazovne institucije, udruženja za stambeno zbrinjavanje, udruženja pružanja usluga zdravstvene zaštite)

good.better.regional.

Brought to you by the RCC's
Employment & Social Affairs Platform 2 Project
#ESAP2
www.esap.online

Follow us on:

@rccint

RegionalCooperationCouncil

RCCSec

regionalcooperationcouncil_rcc

Regional Cooperation Council

Powered
by RCC.int

RegionalCooperationCouncil

This project is funded
by the European Union

Većina sadržaja je uz dozvolu preuzeta iz informativnih materijala Evropske komisije o Garanciji za mlade. Preostali sadržaj preuzet je iz [Studije o zapošljavanju mladih na Zapadnom Balkanu](#) koju je naručio RCC i nužno ne odražava stavove Savjeta za regionalnu saradnju (RCC) i Evropske unije (EU)